

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Forespørgsel nr. F 5:

Forespørgsel til økonomiministeren:

»Hvad vil regeringen foretage sig for at imødegå den finansielle krise og dens negative virkninger internationalt og for Danmark, samt hvilke reformer af det finansielle system og af de internationale finansinstitutioner vil regeringen arbejde for?«

Af Frank Aaen (EL) og Søren Kolstrup (EL).
(Forespørgslen anmeldt 8/10 98. Fremme af forespørgslen vedtaget 22/10 98).

Begrundelse

Frank Aaen (EL):

Krisen på de finansielle markeder, som nu har raset i ganske mange måneder, og som også er blevet til en materiel krise med faldende produktion, med øget arbejdsløshed og med meget voldsomme sociale problemer i en lang række lande, både i Sydøstasien, i Rusland og andre steder i verden, har naturligvis givet anledning til ganske mange overvejelser.

Det sker også her i Danmark. Det er jo sådan, at de finansielle markeder sidder med ved forhandlingsbordet, når der forhandles finanslov, og der er ingen tvivl om, at de overvejelser, som regeringen gør sig i øjeblikket om finansloven for næste år, i høj grad er under indtryk af de skygger, som krisen kaster ind over Danmark. Og krisen er selvfølgelig også til diskussion i de internationale organisationer.

Så vidt jeg kan se, kan man tackle krisen på to områder og på to vidt forskellige måder. Hvad angår konsekvenserne for Danmark og beskæftigelsen her, kan man enten mene, at det her skal føre til en strammere finanslov og dermed et yderligere pres på beskæftigelsen og velfærden, eller man kan mene, at vi er nødt til at tage nogle andre initiativer for at sikre os imod de negative følger.

Hvad angår diskussionen på de internationale markeder, i de internationale organisationer, ja, så kan det, som nogle i IMF siger, jo føre til, at vi må have endnu mere liberalisering og endnu mere liberalisering, eller det kan føre til en diskussion, som er meget udbredt, om det er på tide at tage mere kritisk fat i det dér med bare at liberalisere; om det nu er så klogt.

Der er ganske mange økonomer internationalt og også her i Danmark, der siger, at det er nødvendigt med nogle færdselsregler. Det er

nødvendigt med regulering og kontrol af de internationale kapitalbevægelser. Det gælder f.eks. tidligere nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer.

Indtil videre har regeringen henholdt sig meget til det, der er diskuteret og vedtaget i IMF. Vi håber, at vi i dag kan komme lidt dybere ned i, hvad der er regeringens overvejelser.

Besvarelse

Økonomiministeren (Marianne Jelved):

Jeg vil gerne kvittere for denne anledning til, at vi her i Folketinget får mulighed for at drøfte den økonomiske og finansielle krise.

Krisen begyndte i 1997, hvor Thailand og en række andre asiatiske økonomier løb ind i problemer. Det førte til, at tilliden til de asiatiske økonomier blev svækket, og vi har set, at en ond cirkel med kapitalflugt og et selvforstærkende fald i valutakurserne er blevet sat i gang.

Krisen kan på en lidt forenklet måde ses som en overinvesteringskrise. Mange asiatiske lande havde opnået høj vækst, bl.a. hjulpet på vej af de udenlandske investeringer. Landene fik dog op igennem 1990'erne stigende økonomiske balanceproblemer, fordi inflationen lå over udlandets, og fordi man samtidig havde en fast valutakurs i forhold til dollaren, og dollaren blev i den periode styrket. Dermed skete der jo noget med landenes konkurrenceevne. Udviklingen på deres betalingsbalance blev uholdbar, og set i bakspejlet kan man set, at finans- og pengepolitikken ikke blev brugt nok for at imødegå og forebygge den udvikling i tide.

Den stærke økonomiske vækst og opgangen i investeringerne gjorde det lettere at låne penge af udlandet, og derfor blev det til en god forretning for bankerne at optage korte lån til lav rente og låne videre med længere løbetid og højere rente. Og de lave låneomkostninger førte til, at der blev lånt ud til projekter, som kun var rentable, så længe kurven gik én vej, nemlig en stigende vækst og højere aktiekurser. Det gælder f.eks. de mange investeringer på ejendomsmarkedet.

Og man kan se, at der blev gjort alt for lidt ved vurdering af kreditværdighed og risici. Man kan også kalde det dårlig forretningskultur i nogle lande. Det viste sig ved, at der var uklare forbindelser mellem banker og virksomheder, mellem stat og erhvervsliv. Der var også udbredt korruption, og det medførte, at der er

blevet givet lån til formål, som langt fra var kreditværdige.

Endelig er det nødvendigt at påpege, at flere asiatiske lande havde problemer med overvågning af deres finansielle sektor. Der var alt for svagt tilsyn med institutionerne, og der var mangel på overblik over gældsbyrden, og det skyldes bl.a., at der mangler principper for god regnskabsførelse, revision og indberetningspligt.

Det er altså en meget forskelligartet række forhold, som er grundlaget for eller årsagen til krisen i Asien. Krisen har forplantet sig til Rusland og Latinamerika, og man må formode, at Rusland under alle omstændigheder ville være kommet ud i en krise, som ville ligne den, Rusland er i i dag.

Krisen har også præget det, man kalder en negativ forventningsdannelse, og tilbagegangen i Asien og Rusland har samtidig betydet en mindre handel som helhed i verden. Og særlig hårdt er det gået ud over eksporten til de kriseramte lande, og det rammer alle økonomier, også Danmark og EU's. I Danmark har vi især mærket det på den danske skibsfart og eksporten af svinekød.

Krisen har på den anden side også medført et pres nedad på renteniveauet i USA og Europa. Og det har selvfølgelig generelt medvirket til at dæmpe de negative konsekvenser af krisen. Rentefaldet skyldes det, jeg havde nær sagt, kendte fænomener, at når der er usikkerhed for investorerne, søger kapitalen til det, man kalder sikker havn, og det er i disse år Europa og USA.

Væksten globalt skønnes at blive påvirket negativt, og det vil sige, at de tal, vi har for væksts-kønnet for 1999, igennem sommeren og efteråret er blevet justeret ned nogle gange.

For EU er der en negativ effekt på ½ pct. Og når der er en mindre påvirkning i EU, end der er på det globale marked, hvor man venter en nedgang på 1½ pct. i 1999, så skyldes det jo, at EU har en meget stor indre handel inden for EU's egne grænser – vi handler med hinanden – og det skyldes det lave renteniveau og også de lave importpriser, som jo også er en konsekvens af den finansielle krise. Jeg vil bare nævne energipriserne som et eksempel på det.

Årsagen til kriserne er faktisk klarlagte, og derfor er det jo også relativt enkelt, skulle man mene, at forholde sig til, hvilke initiativer der er brug for for at forebygge den slags kriser i fremtiden. Her er jeg fuldstændig enig med hr. Frank Aaen, selv om jeg ikke ved, om vi ind-

holdsmæssigt kunne blive enige, når har påpeger behovet for reguleringer af en lang række forhold. Jeg tænker her specielt på regulering af den finansielle sektor og tilsynet med den. Det skal jeg vende tilbage til.

På Valutafondens årsmøde, Verdensbankens årsmøde, i begyndelsen af oktober i Washington var krisen det centrale tema. Og der var bred opbakning hos de 182 medlemslande til at arbejde for tre centrale forhold, nemlig en forbedret overvågning af den økonomiske udvikling af de finansielle institutter og for det andet større gennemsigtighed og åbenhed omkring økonomiske data. Hvis jeg skal give et eksempel, så oplyser den danske Nationalbank en gang om måneden valutareservens størrelse. Det er ikke almindeligt, men det ville være en fordel for vurderinger af den økonomiske udvikling i et pågældende land. For det tredje er der enighed om, at der er stærkt behov for et styrket finansielt tilsyn.

Inden for de seneste par uger har en gruppe af industrilandene – dem, vi kalder G7-landene – og alle EU-landene bidraget til en international hjælpepakke til Brasilien. Man kan sige, at det, der sker nu, i virkeligheden er en udmøntning af nogle af de forslag, der blev drøftet på Valutafondens årsmøde i begyndelsen af oktober. Der er sammensat en pakke på 42 mia. dollars til støtte for et treårigt genopretningsprogram, som Valutafonden og Brasilien har færdigforhandlet, og pakken er jo sammenbragt af forskellige bidrag, også Danmark har bidraget i størrelsesordenen 50 mio. dollars.

Selv om der fortsat kan komme negative nyheder fra de internationale markeder, er der andre lyspunkter end Brasilienpakken, som tyder på, at den internationale økonomiske situation er ved at stabilisere sig. Valuta- og aktiekurserne på de fleste nye markeder har rettet sig de seneste uger. Det meget høje renteniveau på de nye markeder er faldet igen.

Den japanske regeringen vedtog i oktober en omfattende pakke til at løse problemerne med nødlidende lån i den finansielle sektor i Japan, og den amerikanske kongres har langt om længe godkendt USA's bidrag til forhøjelsen af Valutafondens kapitalgrundlag og Valutafondens nye udvidede lånearrangement, NAB, hvilket betyder »new arrangement to borrow«.

De sydasiatiske landes produktion er blevet billigere af det, der er sket. Når deres valutaer devalueres, så får de jo en konkurrencefordel i

første omgang, og det betyder, at der er billigere importvarer fra USA og Europa.

Det, der er meget centralt, er, at USA og Europa ikke reagerer med protektionisme, men tværtimod åbner op for øget handel med de nye markeder og dermed medvirker og bidrager til at trække vækst og beskæftigelse opad og genskabe en økonomisk stabil udvikling.

EU bidrager selvfølgelig også på sin måde, især ved at koordinere medlemslandenes økonomiske politik, og det bidrag sker jo ved, at EU fungerer som en økonomisk enhed. Det, at vi trækker på samme hammel i de 15 EU-lande på det indre marked og gennem den økonomisk stabilitetsorienterede politik, skaber et godt grundlag for, at vi kan medvirke til krisens løsning; dels ved at sikre en stabil økonomisk udvikling i Europa og dels ved at spille en aktiv rolle i hjælpen til de kriseramte økonomier. Og derfor er forespørgselsdebattens tema jo også et tema, der er på EU's dagsordener på de møder, jeg bl.a. deltager i.

Det er helt centralt for EU at sikre, at bl.a. Østbanken og andre internationale fora fastholder deres engagementer i bl.a. Rusland for at bidrage til at øge mulighederne for de små og mellemstore virksomheder – for at tage et eksempel – så de kan fortsætte med at blive etableret og udvikle deres muligheder.

For den danske økonomis situation er det således, at krisen jo svækker vores eksportmuligheder. Og når vi samtidig har en relativt stærk vækst i den hjemlige efterspørgsel – både den private og den offentlige – så betyder det jo, at der lægges ekstraordinært pres på betalingsbalancen.

Der er selvfølgelig fortsat en risiko for, at krisen også kan påvirke handelen imellem industrilandene. Vurderingen har hidtil været, at der er en underliggende solid fremgang i den indre efterspørgsel, især i Europa og formentlig også i USA, og der er i dag ikke noget grundlag for, at regeringen skulle ændre den opfattelse, som også fremgår af den seneste økonomiske oversigt.

Det rentefald, der er relativt i den danske økonomi, som jo også er en følge – altså rentefaldet – af den internationale krise, er selvfølgelig normalt en fordel. Men som økonomiminister kunne jeg jo godt ønske mig, at rentefaldet ikke var så stort i en konjunktursituation, hvor vi har en for stærk efterspørgsel indenlands. Men renten er ikke noget, vi i regeringen og Folketinget beskæftiger os med. Det er Natio-

nalbankens anliggende, og Nationalbanken fører den rentepolitik, der er nødvendig, for at vi kan holde en stabil kronekurs.

Fastkurspolitikken – dvs. stabil kronekurs i forhold til D-marken og de andre kernevalutaer i EU – er jo et centralt grundlag for den økonomiske politik, der har været ført i Danmark i mere end 15 år. Og en sådan fastkurspolitik forudsætter det, man kalder en stabilitetsorienteret økonomisk politik med tilhørende struktur-reformer, som skaber de bedste muligheder for en stabil økonomisk udvikling og dermed også en stabil, stigende beskæftigelsesudvikling. Det er helt centralt, at vi holder fast i det. Det er regeringens politik.

Internationalt vil regeringen arbejde for at støtte de initiativer, som skal tages via Valutafondens arbejde med at sikre og udbrede – sagt i den anden rækkefølge udbrede og sikre bedre international standard for den finansielle virksomhed, bedre tilsyn og åbenhed over for, hvordan vi forholder os til hedgefonde i offshore-centre. Det er selvfølgelig uacceptabelt, hvis vi får generelle retningslinjer, som efterleves, jeg havde nær sagt, på normal vis, og at vi så har nogle enklaver, hvor man ikke retter sig efter de internationale standarder. Så det vil vi arbejde stærkt for. Vi vil også vurdere, om der er muligheder for, at den type långivning, som hedgefondene er udtryk for, kan veje tungere, når man risikovurderer de finansielle kreditgivere, end de gør i øjeblikket.

Vi vil også arbejde for, at den løbende rådgivning og overvågning bliver effektiv, og især støtte det, der er sat i gang omkring Valutafonden: at der sker en ekstern evaluering af Valutafondens arbejde.

Man skal være opmærksom på, at Valutafonden ofte arbejder under meget stramme tidsforhold. På mange måder er der jo ikke forskel på en bankkrise i Danmark, uanset det kan være en lille bank, og så når Korea er i krise. Undskyld sammenligningen. Der er brug for meget hurtige reaktioner. Og i tilfælde af Korea kan jeg oplyse, at Valutafonden havde 4 dage til at sammensætte et program. Til gengæld må man også sige, at Korea er et af de lande, der først fik stabiliseret sin situation og nu er på vej op igen.

Men det er klart, at vi er nødt til hele tiden at vurdere og lære af erfaringerne, også omkring Valutafonden.

Rusland er et særligt problem, som Valutafonden selvfølgelig stadig væk skal være invol-

veret i, men hvor der også ligger et stort ansvar for de store økonomier – det er USA, Japan og EU – for at hjælpe på den bedst tænkelige måde, og det er selvfølgelig også regeringens politik at støtte op om det.

Tiden tillader ikke flere eksempler. Jeg lytter gerne til ordførerne, og vi kan få en debat om det.

Forhandling

Frank Aaen (EL):

Hvad er kernepunktet, kerneproblemet, i krisen, som vi ser den? Selvfølgelig er udgangspunktet problemer i enkelte lande. Der var krise i nogle af de her lande, før det gik over i at blive den finanskrisen, som vi i dag ser. Der var selvfølgelig nogle, der ikke havde ordentlig kontrol med deres finansielle sektor, men kerneproblemet var jo, at valutaspekulationen forstørrede krisen på meget kort tid og fik den til at sprede sig til mange flere lande, end der umiddelbart var i krise.

Når vi ser på det, der er sket i de senere måneder, så er der god grund til at spørge: Hvad er fordelene ved, at vi har liberaliseret kapitalbevægelserne i den grad, som det er sket? For det er jo det, at det er baggrunden for, at det er så svært at styre. Det er jo klart, at valutakurser skal afspejle forskelle i landes økonomi, deres konkurrenceevne, sådan må det være i en markedsøkonomi, men de store spring, vi ser – op og ned og sekund for sekund – afspejler jo ikke andet end spekulanternes forventning til kursene sekundet efter. Der er ikke noget lands konkurrenceevne, der ændrer sig dramatisk på et sekund. Det er kun spekulanternes forventninger, der ændrer sig på et sekund.

Der er mange økonomer, som tidligere har støttet IMF's krav om liberalisering og liberalisering, og de har alligevel efter den krise, vi har set nu, draget den konklusion, at der måske er grund til at overveje slagordet om »flere og flere finansielle liberaliseringer«, at man måske skulle overveje, hvordan valutaspekulationen igen kan begrænses, og som nævnt i min begrundelse gælder det jo også vores egen Hoffmeyer.

I stedet for bare at kigge på de enkelte lande, kigge på de enkelte landes finansielle systemer og kigge på, om IMF kan overvåge, så mener jeg, at der er brug for – og det savnede jeg lidt i svaret – at overveje, hvordan vi kan begrænse

spekulationens omfang og ikke bare øge tilsynet med, hvad der sker.

Vi så gerne valutaspekulationer og hele det markedsøkonomiske system afviklet. Det er et langsigtet projekt, men det burde være muligt her og nu på den globale plan at begynde en proces hen imod at begrænse valutaspekulationen.

Der er meget bred støtte rundt i verden for at lave den såkaldte tobinskat. For at bruge Tobins egne ord: »en lille skat er jo nok til at begrænse spekulanternes gætterier om andre spekulanternes kortsigtede adfærd«. Og så slipper vi for en stor del af problemet. Det med at det ikke kan lade sig gøre, fordi der er en lille ø, hvor man ikke kan indføre skatten, accepterer jeg ikke, for det er sådan, at alle verdens valutatransaktioner clearers ganske få steder, og bare man har de steder med, og det vil i virkeligheden sige USA, Japan, Europa og et par enkelte andre lande, så er vi faktisk i stand til at også at kunne gennemføre skatten.

Hvis man ikke vil det, kunne man tage nogle af de ting, Hoffmeyer har lagt frem, og lade sig inspirere til, hvordan vi skal have færdselsregler for de ustyrlige kapitalbevægelser. Som han sagde forleden dag i Fagbladet: Man kan jo indføre et krav om stram registrering af transaktioner. Det vil jo i praksis virke som en skat. Med det besvær, det medfører, så giver det jo en slags pris for transaktionen, og dermed begrænser det i sig selv.

Vi vil også gerne have, at regeringen tager stilling til, om man skal begrænse yderligere liberaliseringer. I MAI-aftalen, som vi har til diskussion i øjeblikket, står der jo, at man ikke på nogen måde må have lov at begrænse spekulanternes muligheder for at gennemføre deres transaktioner. Er det klogt at gennemføre flere liberaliseringer? Er det klogt at indgå en MAI-aftale, der stadfæster, at det er ulovligt at begrænse kapitaltransaktioner, de rene spekulationsvirkninger, på valutamarkedet.

Vi synes, at krisens konsekvenser er så alvorlige – og vi ved ikke engang endnu, i hvilken grad det også rammer dansk økonomi ud over det, vi har set – at der her og nu er brug for at tage en debat om visdommen i bare at kræve mere og mere liberalisering.

Så for at prøve at komme videre og ikke bare gøre det til en debat i dag og for at få et fælles grundlag for Folketinget i den videre debat, har vi i Enhedslisten sammen med SF foreslået et ganske fredsommeligt forslag til vedtagelse,

som ikke bør skræmme nogen væk, men som bare bør være udgangspunktet for et videre arbejde.

Jeg skal derfor på vegne af hr. Jes Lunde fra SF og Enhedslisten foreslå følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketingets finder, at den finansielle krise har vist store svagheder i det finansielle system, opfordrer Folketinget regeringen til

- at arbejde for et stop for yderligere liberaliseringer af de internationale finansielle markeder og
- at undersøge muligheden og ønskeligheden af indførelsen af en tobinskat på valutatransaktioner, af genindførelse af anmeldelsespligt for større finansielle transaktioner, og om der er brug for krav for registrering af større gældsposter og tilgodehavender over for udlandet«.

(Forslag til vedtagelse nr. V 7)

Men ellers tak for besvarelsen.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår her efter i forhandlingen.

Jacob Buksti (S):

Indledningsvis vil jeg gerne sige, at jeg synes, det var en meget fin redegørelse for udviklingen, økonomiministeren her gav Folketinget. Den kan jeg fuldt ud tilslutte mig.

Den viser, at verden ikke er på vej ud i en ny økonomisk krise, men at vi derimod har en finansiel krise først og fremmest med udspring i Sydøstasien og selvfølgelig med indvirkning på dansk økonomi, især danske virksomheder, som over en årrække har bygget et sikkert marked op på de østasiatiske markeder, som da sprængte alle rammer. De bliver nu ramt, men det er ikke første gang, at danske virksomheder har oplevet, at bunden er faldet ud af markerne.

Men hvad var det egentlig, der skete?

Ja, det begyndte som også nævnt af økonomiministeren for 2 år siden i Thailand. Den 2. juni 1997 devaluerede Thailand. Mange regnede det for en enkeltstående begivenhed, men i kølvandet på den thailandske devaluering fulgte andre af de asiatiske tigre, Sydkorea, Indone-

sien, Malaysia, Filippinerne. Kapitalstrømmen vendte. Tidligere havde disse lande jo været et attraktivt mål for udenlandske investeringer. Nu flød pengene den anden vej, søgte en sikker havn i Europa, USA og også i Danmark.

I Danmark kunne vi mærke dette som et ren-tefald. I første omgang havde den asiatiske krise altså faktisk en positiv indvirkning på dansk økonomi.

Hvad gik der så galt i disse lande? Jo, det afgørende var, at der var for meget røverkapitalisme, for mange venner blev favoriseret. Der var for mange ikkeforretningsmæssige bånd mellem politikere, regering og erhvervsliv. I kølvandet på krisen i disse asiatiske lande blev Japan selvfølgelig også ramt. Ca. 40 pct. af Japans handel foregår med resten af Asien. Nu var eksportmulighederne færre, og i forvejen var den japanske økonomi svag, især den finansielle sektor i Japan var og er nødlidende.

Det er disse gensidige tilbageslag i den asiatiske økonomi, der gav næring til hinanden. Japan var ikke selv stærk nok til at gå imod tendensen i Asien.

Kapitalflugten ramte dernæst Latinamerika og Rusland i denne sommer. Investorer begyndte at flytte deres penge fra den lokale valuta over i dollar, yen eller tyske mark. Den asiatiske influenza havde smittet. Japan, Latinamerika og Rusland og dermed den tidligere sovjetblok var alvorlig svækket.

I sin seneste prognose for verdensøkonomiens udvikling har Den Internationale Valutafond, IMF, måttet reducere sine forudsigelser om væksten i år. Men få vil spå, om bunden er nået. IMF siger, at et klart dårligere resultat er muligt.

Den amerikanske centralbank har forsøgt at dæmme op over for virkningerne. Den har over flere omgange sænket renten. Spørgsmålet er selvfølgelig, om det er nok.

Men Danmark må også fæste lid til EU-samarbejdet. Den finansielle krise blev drøftet på det europæiske topmøde i Østrig for nylig. Europa kan noget selv. Vor økonomier er tæt forbundne, og vi forbruger over 90 pct. af den europæiske produktion i Europa. Vi må have en højere grad af samordning af landenes økonomier, således at landene ikke tørrer krisen af i nabolandets håndklæde.

Netop valget af en socialdemokrat til forbundskansler i Tyskland, en socialistisk regering i Frankrig og en labourregering i Storbritannien, ja, socialdemokratiske regeringer i 13

ud af 15 lande i EU lover godt for et stærkt samarbejde. Tiltroen til, at markedsmekanismerne kan passe sig selv, findes ikke i de socialdemokratiske partier.

Den asiatiske influenza bredte sig, immunforsvaret var der, men med enkelte svagheder. Kriser kan brede sig hurtigt i kraft af den liberalisering af kapitalstrømmene, som er sket i verden over de sidste 10 år. Selv den amerikanske finansminister må indrømme, at den internationale kapitalisme her har et svaghedstegn. Hvis kapitalflugten sætter ind, har ingen national regering midler til at imødegå dette.

Verdenssamfundet med IMF viste også svaghedstegn, idet man ikke havde penge nok til at understøtte de svageste af de nationale økonomier, og den amerikanske kongres ville ikke sikre, at IMF's kapital blev udbygget. Men USA har et ansvar for den globale økonomi og spiller heldigvis nu en meget aktiv rolle, og der er ingen vej uden om at have stærke, internationale institutioner.

Udviklingen har vist behovet for et internationalt økonomisk samarbejde både i EU, IMF, Verdensbanken, OECD og mellem G-7-landene. Indsatsen for overvågning og forebyggelse må styrkes som slået fast af økonomiministeren. Det internationale samarbejde må altså styrkes, og de finansielle tilsyn oprustes.

Alle aspekter af udviklingen må belyses, og derfor er det også væsentligt, at flere af de relevante folketingsudvalg i fællesskab har besluttet at afholde en stor offentlig høring om emnet. Socialdemokratiet støtter varmt dette initiativ, så vi forhåbentlig alle kan blive klogere.

Endelig skal jeg til slut sige, at Socialdemokratiet ikke kan støtte det fremsatte forslag til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Hip hurra, hvor det går. Bare vi kigger lidt bedre efter, så sker der nok ingenting.

Det var sådan set essensen af den socialdemokratiske ordførers tale her. Man må håbe, det er rigtigt, at det går sådan. Jeg har bare ikke modet til at tro på det.

Det, jeg gerne vil spørge om, er: Har man i den socialdemokratiske gruppe overhovedet ikke været inde i den diskussion, som økonom efter økonom har rejst i pressen, om nødvendigheden af ikke bare at overvåge, men også at begrænse? Eksisterer ordet begrænse overhove-

det ikke i den socialdemokratiske diskussion i forhold til valutaspekulation?

Er der overhovedet ikke nogen vilje til at indgå i en debat, om vi skal lave en tobinskat, eller om vi skal genindføre anmeldelsespligt ved valutatransaktioner?

(Kort bemærkning).

Jacob Buksti (S):

Jeg må undskylde, for jeg ved ikke, hvad det er for en tale, hr. Frank Aaen har hørt, men det kan i hvert fald ikke have været min.

Jeg mener ikke, at jeg sagde: Hip hurra, hvor det går derudad, og der er ingen grænser for, hvor godt det er, og vi skal ikke gøre noget som helst. Tværtimod understregede jeg præcis, at udviklingen har vist, at der er huller i immunforsvaret, at vi skal styrke det internationale samarbejde, at vi netop skal gå ind som også understreget af økonomiministeren og forsøge for den sags skyld også at begrænse de ting, som hr. Frank Aaen siger. Så vi vil meget gerne bruge ordet begrænsning, men det er ikke sikkert, at vi opfatter det samme ved ordet, som hr. Frank Aaen opfatter.

Tobinskatten kommer vi til at diskutere fuldstændig selvstændigt ved et beslutningsforslag stillet her i salen af SF, så jeg er sikker på, at vi kan få rig lejlighed til at gå langt ind i det.

Vi synes, det grundlæggende er sympatisk, vi tror bare ikke på, at det kan realiseres. For i modsætning til, hvad hr. Frank Aaen siger, nemlig at han kan sætte tyngdeloven ud af kraft, og at han sådan set er ligeglad med, om der er et lille hul hist og pist, for det sker der ingenting ved, så tror vi faktisk, at der sker meget ved det.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Jo, men kunne vi så ikke få løftet sløret lidt for, hvordan Socialdemokratiet havde tænkt sig, vi skulle begrænse valutaspekulationerne? Nu er vi enige om, at det er et godt ord at bruge i den her forbindelse. Hvordan gør vi det så? Jeg kan forstå, at det ikke er igennem en tobinskat. Det er i orden, men hvordan gør vi det så? Det må vi da kunne forvente at få bare et lille bud på.

Og så til det med at sætte tyngdeloven ud af kraft. Ja, sådan kan man jo altid beskyldte en politisk modstander for at argumentere ud i luften. Jeg har det altså bare sådan, at jeg flere gange har sagt, at det dér med, at der bare er en lille ø, hvor man ikke vil lave en sådan skat,

ikke er det samme som, at man ikke kan gøre det. For hvis bare vi har de store lande, hvor de store finansielle centre ligger, med, så vil det have en absolut virkning, for det er dér, næsten alle transaktionerne foregår.

Thor Pedersen (V):

Jeg vil også gerne takke økonomiministeren for en udmærket indledende redegørelse og sige, at vi jo kan lære af historien, at konjunkturopgange altid er efterfulgt af konjunkturedgange eller omvendt blandet med valutauro eller finansielle kriser. Derfor er den politiske opgave at sikre, at i perioder med konjunkturopgang kan vi ruste os til bedst muligt at imødegå det tidspunkt, hvor konjunkturerne vender.

Under hele opsvinget siden 1993 har danske virksomheder tabt konkurrenceevne, og Danmark har mistet markedsandele på eksportmarkederne. Overskuddet på betalingsbalancen er soldet op, men som økonomiministeren siger: Det vender inden kort tid, pinsepakken løser problemet.

Men nej, pinsepakken gør det endnu værre. Den lægger nye byrder på de virksomheder, der i forvejen er svækket konkurrencemæssigt, og det på et tidspunkt, hvor lønomkostningerne i Danmark stiger dobbelt så meget som i de lande, vi konkurrerer med.

Konjunkturtilbageslaget begyndte som allerede nævnt i forsommeren 1997 med Thailands devaluering efter længere tids valutauro. Valutauroen var og er et symptom på fundamentale problemer med offentlig økonomi-, finans- og pengepolitik, produktion og efterspørgsel og den inflationære udvikling i en række lande i Asien, men valutauroen er ikke årsagen, men symptomet.

De fejl, man begår ude i verden, kan vi ikke nødvendigvis løse i det danske Folketing, men vi kan arbejde for frihandel med fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser og kapital, og vi kan støtte Valutafond og Verdensbank.

I Danmark kan vi modarbejde konjunkturtilbageslag og finansielle kriser ikke ved at indføre restriktioner i kapitalens frie bevægelighed eller ved beskatning, men ved at øge produktivitet og begrænse udgifter og omkostninger, der svækker konkurrenceevnen.

Vi har som nævnt i de senere år haft løn- og omkostningsstigninger, der er betydelig højere end i de lande, vi konkurrerer med. Det er en af forklaringerne på, at vi taber markedsandele.

Der skal være bedre styr på væksten i de offentlige udgifter. Det er forudsætningen for, at skatte- og afgiftstrykket kan sættes ned, så lønstigningerne kan holdes i ave, uden at familierens reale rådighedsbeløb reduceres. Større effektivitet, konkurrenceevne og markedsøkonomi skal optimere de offentlige serviceydelser.

Desværre er det sorgløshed, der præger regeringen, og økonomiministeren kan ikke forstå, at betalingsbalancetallene vækker uro, men ministeren har også en særlig evne til at se bort fra kendsgerningerne. Hvis vi tager ministerens egne skøn for udvikling på betalingsbalancen for det år, vi er i, 1998, så har de været, som følger:

I oktober 1997 sagde ministeren, at overskuddet i år vil blive på 10,3 mia. kr.

I december sagde ministeren, overskuddet vil blive på 8,3 mia. kr.

I juni i år sagde ministeren, at overskuddet i år vil blive på 3 mia. kr.

I august i år sagde ministeren, at overskuddet vil blive på 1 mia. kr. i år.

Og endelig i oktober sagde ministeren, at nu ville der være et underskud på 7 mia. kr. Og samme dag, som ministeren ville sige det, ændrede ministeren skønnet til 10 mia. kr. i 1998.

Det vil sige, på mindre end et år har ministeren ændret sit skøn på betalingsbalancen for 1998 med 20 mia. kr. Det er nu egentlig ganske imponerende.

Regeringen har pantsat vores økonomiske handlefrihed. Vi mister yderligere finanspolitisk og pengepolitisk handlefrihed ved at stå uden for ØMU'en, når den starter om knap 6 uger. Vi bliver tvunget til at føre en strammere finanspolitik og en strammere pengepolitik end de andre lande i EU, og det medfører en større, unødvendig højere rente, flere ledige og tab af velfærd.

Der hviler et tungt ansvar på den nuværende regering. Det er uacceptabelt, den ikke for længe siden har stillet sig i spidsen for dansk medlemskab af ØMU'en efter en folkeafstemning. Regeringen trasker efter vælgerne, men når man ser meningsmålingerne, viser det sig heldigvis nu, at der her er et flertal, der ønsker dansk deltagelse i ØMU'en.

Når vi nu står med en stor opgave for den offentlige økonomi, skyldes det ikke alene, at regeringen har soldet opsvinget bort, men også, at det eneste, regeringen indtil nu har ønsket at samle flertal til, er at straffe danske virksomheder med pinsepakken: 10 mia. kr. i nye byrder.

for virksomhederne over de næste 4 år, og her til kommer så 28 mia. kr. mindre til boligejerne og 30 mia. kr. mindre til pensionsopsparerne over de næste 4 år.

Så det råd, jeg må give til regeringen – og det vil sige til Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet – det er, at hvis man vil imødegå finansielle kriser bedst muligt, skal man lade være med at tilrettelægge sin økonomiske politik på basis af venstrefløjen.

Jeg kan ligesom den socialdemokratiske ordfører ikke støtte det forslag til vedtagelse, der er fremsat af Enhedslisten.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Det er jo et ganske velkendt synspunkt hos hr. Thor Pedersen, at alle elendigheder i denne verden er regeringens skyld, og jeg kan langt hen ad vejen tilslutte mig det synspunkt, men alligevel: Når F.L. Smidth mister 1.100 arbejdspladser, og når slagterivirksomheder i Danmark mister arbejdspladser, og når det i det hele taget kan ses, at det ikke bare er regeringens skyld, men også er den internationale krises skyld, at der mistes arbejdspladser i Danmark, kunne vi så ikke i sådan en ordførtale på 5 minutter have forventet bare en enkelt lille bemærkning om, hvad man synes om den internationale krise, og om man har nogle overvejelser om, hvad man vil gøre for at begrænse dens skadevirkninger?

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Det var nok lidt naivt at tro, at man kunne have en debat om den finansielle krise, uden at hr. Thor Pedersen selvfølgelig ville komme ind på euro-spørgsmålet. Og jeg kan til hr. Thor Pedersens og andres bekymring på det område oplyse, at vi jo senere her i Folketinget får en forespørgselsdebat til statsministeren om Danmarks forhold til euroen på foranledning af Dansk Folkeparti. Så vi vil meget gerne have en debat om det, men selvfølgelig med det stik modsatte synspunkt af hr. Thor Pedersens, nemlig at Danmark skal holde sig uden for euroen.

Mit spørgsmål til hr. Thor Pedersen, netop når det drejer sig om euroen, er dette: Er Venstre ikke med på det synspunkt, at det, der er vigtigt i den debat, er at holde fast i, at den centralbank, som skal håndtere euroen, skal være fuldstændig uafhængig af politiske interesser?

Og grunden til, at jeg spørger, er jo, at hr. Thor Pedersen nu gentager det synspunkt, at vi mister indflydelse ved at stå uden for euroen. Ja, men hvem er det, der i givet fald mister indflydelse? Det er direktøren for Danmarks Nationalbank og ikke politikerne. Jeg håber, at vi er enige på det punkt.

(Kort bemærkning).

Jacob Buksti (S):

Jeg synes, det er imponerende, at hr. Thor Pedersen nærmest kan få pinsepakken til at være årsagen til den internationale finansielle krise – det havde vi alligevel ikke troet – og når hr. Thor Pedersen diskuterer den internationale krise, handler op til tre fjerdedele af det, hr. Thor Pedersen taler om, om den dårlige forfatning, som hr. Thor Pedersen mener at dansk økonomi er i. Det synes jeg er imponerende.

Jeg synes også, det er imponerende, at hr. Thor Pedersen med hensyn til pinsepakkens dramatiske virkninger står og siger, at der er lagt byrder på erhvervslivet på 10 mia. kr., og at der er lagt byrder på boligejerne, osv.

Det er alt sammen byrder, og det fører mig over til: Ville hr. Thor Pedersen ikke have pålagt de byrder? Ville hr. Thor Pedersen have pumpet alle de penge ud i dansk økonomi? Er det Venstres svar på den internationale finansielle krise?

Eller er det sådan, som hr. Thor Pedersen sagde for et par måneder siden: at der var basis for, at man skulle stramme økonomien med 10 mia. kr. yderligere i offentlige besparelser ud over det, regeringen har fulgt det op med?

Men det har jeg nu forstået at hr. Thor Pedersen forleden dag ikke mente at der var basis for, fordi Venstres tal ikke hænger sammen.

Så derfor igen: Hvad er Venstres svar på det her? Hvad ville Venstre have gjort for at stramme den danske økonomi? Hvor skulle pengene tages fra? De må jo ikke tages fra boligejerne, bilejerne og forsikringstagerne, de højtlønnede og de lavtlønnede osv. Ingen steder må de tages, så hvorhenne skal de så tages?

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Generelt må man sige til de tre, der opponerede mod mine synspunkter, at deres spørgsmål er en følge af, at de ikke hører efter eller ikke ser eller læser, hvad der tidligere er publiceret eller sagt.

Hr. Frank Aaen sagde, at nu var det åbenbart regeringens skyld, at der er krise ude i verden. Men jeg sagde lige præcis det modsatte: Jeg fortalte, at problemstillingen er, at man tager forkerte beslutninger i andre lande ude i verden: forkerte beslutninger om finanspolitikken og forkerte beslutninger om pengepolitikken og den offentlige økonomi, investeringerne og den afledte efterspørgsel, og at det så giver valutauro.

Og min konklusion var, at det kan vi ikke ændre i Danmark. Vi kan stimulere det, der kan bidrage på lang sigt, nemlig egentlig fri handel, og styrke Valutafondens og Verdensbankens muligheder for at agere, men vi kan ikke ændre det. Det, vi derimod kan, er at feje for vores egen dør, og det er her, det er aktuelt at se, om pinsepakken gavner eller ikke gavner.

Og hr. Jacob Buksti tager åbenbart lige så let på problemstillingen omkring betalingsbalancen som økonomiministeren. For det hovedproblem, vi belyser, er jo, at vi har haft en dramatisk udvikling i vores betalingsbalance, som i virkeligheden på sigt stimulerer spekulation imod den danske krone, og hvor det bliver endnu værre, hvis ikke vi er med i ØMU'en, for den danske krone kan være et offer for spekulation, hvorimod vi kan beskytte valutaen ved at være med i et monetært samarbejde, hvor man ikke kan spekulere imod den danske krone, men så skal spekulere imod hele den europæiske mønt, hvad der er en ganske anden opgave.

Og det, vi vil gøre for at klare krisen, er det, som hr. Jacob Buksti forhåbentlig har læst – ellers vil jeg bede hr. Jacob Buksti om at læse det – i vores oplæg til finansloven for 1999, som hedder »Velfærd og valgfrihed«.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Jamen det, jeg godt kunne tænke mig at vide, er, om der hos Venstre er en debat om de mekanismer, vi ser. For vel har der været problemer i andre lande, og vel har de opført sig uklogt, men hvorfor skal uklogskab i andre lande i den grad vælte ind over Danmarks grænser? Er det et system, som man i Venstre synes er fornuftigt og naturgivet, og som vi ikke skal prøve at gøre noget ved? Altså valutaspekulation. Er valutaspekulation under alle omstændigheder en god ting?

(Kort bemærkning).

Jacob Buksti (S):

Jamen jeg vil da spørge hr. Thor Pedersen, om Venstre mener, at der i den aktuelle situation er behov for en stram økonomisk politik, ja eller nej.

Og så vil jeg spørge hr. Thor Pedersen, om det er rigtigt opfattet, at det, hr. Thor Pedersen var citeret for i aviserne forleden dag, var, at Venstre ikke ville have en yderligere stramning – som kompensation for, at Venstres tal i Venstres oplæg »Velfærd og valgfrihed« ikke hænger sammen, fordi man deri har beregnet arbejdsmarkedsreformen til en besparelse på 5,4 mia. kr., hvor den nu koster 2 mia. kr., altså en manko i Venstres tal på 7,4 mia. kr.

Og er det rigtigt forstået, at hr. Thor Pedersen har udtalt til pressen, at dem synes han ikke man skal prøve at finde, at det er godt nok, som det er, og dermed, at det ikke skal være strammere?

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg frygtede jo lidt, at det, at jeg ikke fik svar på mit spørgsmål før, faktisk er udtryk for, at man i Venstre også ligger under for den politiske diskussion, som jo for tiden kører blandt euro-landene om, hvorvidt man politisk skal påvirke renteniveauet fra Den Europæiske Centralbanks side. Og jeg håber bestemt ikke, at det er tilfældet, men at vi kan få en bekræftelse på, at det ikke er det, under debatten her i dag.

Og så vil jeg sige, at hr. Thor Pedersen forbigår jo fuldstændig det faktum, at der er indgået en aftale mellem Danmark og eurolandene, som lægger en bund under spekulationsmulighederne imod den danske krone. Og det er jo lige præcis derved, man prøver at kombinere det, at vi ønsker at bevare den danske krone som en selvstændig valuta med de frihedsgrader, som det selvfølgelig giver et land at have sin egen valuta, med det hensyn, at man selvfølgelig skal prøve at tage højde for den valutaspekulation, der i givet fald vil komme, og det faktum forbigår hr. Thor Pedersen fuldstændig i sin tale heroppefra om euroen.

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Det, at jeg forbigår det i mine svar heroppefra, skyldes alene, at jeg forsøger at overholde de taletidsregler, der er fastsat af Folketinget.

Men jeg kan måske starte med at svare hr. Thulesen Dahl på spørgsmålet om, hvem der bestemmer pengepolitikken: Det gør Nationalbanken, og det er den danske Nationalbank, der bliver sat uden for indflydelse, når man skal fastlægge den fælles pengepolitik. Og når vi er tvunget til at føre en strammere finanspolitik end de andre, så er det for at tage trykket af pengepolitikken, for modsætningen til en svag finanspolitik er en meget stram pengepolitik.

Tingene hænger jo sammen, og det, vi er tvunget til, er at fjerne den risiko, der kan være for, at man vil spekulere imod den danske krone, altså udvise mistillid til, om vi er i stand til at fastholde kronekursen. Og det kan vi kun svare på ved at vise, at vi er i stand til at føre en endnu strammere finanspolitik og en endnu strammere pengepolitik end de lande, som vi i øvrigt samarbejder med i EU.

Så spørger hr. Frank Aaen, om vi ikke har noget at stille op imod, hvordan det hænger sammen med andre landes ulykker, og om de nødvendigvis skal vælte ned over Danmark.

Jamen sådan hænger tingene jo sammen: Under konflikten i foråret måtte man stoppe produktionen af Saab-biler i Sverige, fordi en dansk underleverandør ikke kunne levere varerne; så stoppede man produktionen i Sverige. Og det kan være, at man i Tyskland har problemer med eksporten til Rusland, og at det berører Danmark, fordi der her er nogle underleverandører til den tyske virksomhed, der eksporterer til Rusland.

Så tingene hænger nu engang sammen. Vi kan ikke væge os mod, at man er ufornuftig i udlandet. Hvis vi eksporterer til området, bliver vi umiddelbart berørt.

Og til hr. Jacob Buksti, som spørger, hvad vi vil spare og ikke vil spare: Det er rigtigt, at jeg har sagt, at når Venstre har sagt ja til treparts-aftalen, indebærer det også, at den besparelse, vi havde anvist ved en endnu kortere dagpengeperiode og endnu hurtigere aktivering, den besparelse kan vi altså ikke opnå på det område. Og jeg tvivler på, at man umiddelbart kan konvertere den manglende besparelse til andre områder på finansloven. Det er det, jeg har sagt.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Ja, det er klart, at når vi taler om køb og salg af varer, så er der sammenhænge, men jeg spurgte nu om valutaspekulation.

Lad mig give et eksempel, som jeg tror jeg engang har brugt over for økonomiministeren: Da Clinton blev omtalt for sine sexaktiviteter i det ovale værelse, faldt dollaren, og renten steg i USA, og sekundet efter steg renten i København. Og det betyder, at de mennesker, der den dag finansierede deres bolig via Københavns Børs, i de næste 30 år betaler en højere husleje på grund af det, som Clinton lavede sammen med en sekretær.

Synes partiet Venstre i liberalismens hellige navn, at den måde at indrette verdensøkonomien på er skide genial?

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Helt principielt mener vi, at det er til stor fordel for det generelle velfærdsbillede på globalt plan at have frie kapitalbevægelser, så kapitalen altid kan søge derhen, hvor der gives det største afkast, altså at vi udnytter vores ressourcer og vores kapitalmængde til den optimale investering og til den optimale produktion for verdens befolknings velfærd. Det er jo forudsætningen for, at man tilgodeser de frie kapitalbevægelser.

Og med hensyn til spekulation siger jeg igen: Den er en følge af, at der er uro, og der er jo ikke noget at sige til, at folk trækker deres penge hjem, hvis de er bange for at miste dem, hvis de er investeret i østen. Og det blev så udmærket gennemgået af hr. Jacob Buksti.

Men må jeg lige sige om det med den amerikanske præsident, at det er jo ikke omfattet af forslaget til vedtagelse, for dér er der jo ikke tale om at lægge en afgift på seksualitet, og det er jo det, der er årsagen, og ikke kapitalbevægelserne. Så sådan kan man vel ikke fortolke det forslag, som hr. Frank Aaen har fremsat.

Formanden:

Fru Gitte Seeberg som ordfører.

Gitte Seeberg (KF):

I Danmark har vi siden sidste sommer opmærksomt fulgt udviklingen i de store kriseområder og udviklingen på de finansielle markeder. Og den gennemgående holdning hos regeringen har været, at dønningerne fra de asiatiske kriseområder ikke ville berøre Danmark i en grad, som kræver handling. Så sent som i juni var Økonomiministeriets vurdering, at den asiatiske krise kun ville dæmpe væksten i Danmark med et kvart procentpoint i 1998 og lidt mindre i 1999.

Men det, der begyndte som en finanskrise, har udviklet sig til en realøkonomisk krise, som også påvirker væksten i Danmark og danske virksomheders eksportmuligheder. OECD's seneste tal viser desværre, at krisens dønninger er større, end regeringen hidtil har forventet. Således vurderer OECD, at betalingsbalanceunderskuddet på knap 10 mia. kr. vil bide sig fast både i 1999 og i år 2000 – med deraf følgende risiko for en øgning af rentespændet til euroen, og det kan indbyde til fornyet spekulation imod kronen.

Det Konservative Folkeparti ser med bekymring på de økonomiske udsigter. Og under de seneste års højkonjunktur har vi forsøgt at overtale regeringen til at benytte det økonomiske råderum til at trimme de offentlige budgetter, fordi, som vi af bitter erfaring ved, gode tider bliver fulgt af mindre gode. Det er derfor fornuftigt at ruste samfundet til at modstå pres fra internationale kriser.

Men hvad har vi set: Væksten i de offentlige udgifter har år for år været større, end regeringen selv har lagt op til. I sommer var vi således kommet i en situation, hvor regeringen med sin lempelige finanspolitik havde hældt benzin på bålet. Hermed har regeringen selv bidraget til overophedning af økonomien.

I en situation med stor efterspørgsel efter arbejdskraft skal private virksomheder kæmpe side om side med det offentlige for at rekruttere ny arbejdskraft. Det har bidraget til at øge løningerne og til at svække konkurrenceevnen.

Det Konservative Folkeparti var forberedt på et indgreb, ja, vi støttede faktisk tanken om et indgreb, men pinsepakken var efter konservativ opfattelse konstrueret forkert. Indgrebet var som bekendt koncentreret om at ramme boligejerne, pensionsopsparerne og erhvervslivet.

Det Konservative Folkeparti havde hellere set et indgreb, der favnede mere bredt. Det skulle inkludere de mange tusinde lejere og ikke mindst den offentlige sektor, og så skulle erhvervslivets omkostninger reduceres og ikke forøges. Opsparingen skulle øges, det sagde regeringen også selv, og det er et standpunkt, vi er enige i.

Men man øger ikke opsparingen ved at forringe pensionerne, som man har gjort i pinsepakken. Man forbedrer heller ikke erhvervslivets konkurrenceevne ved at pålægge nye skatter og afgifter på danske virksomheder. Derfor er pinsepakken noget makværk, der ikke gavner dansk økonomi. Erhvervslivet er grundlaget

for vores eksportindtægter. Det er, som om regeringen glemmer dette.

Nu har problemet med de høje danske lønstigninger og dermed den svækkede konkurrenceevne ikke spillet så stor en rolle de senere år. Både den internationale og den indenlandske efterspørgsel har nemlig været så høj, at tabet af markedsandele ikke har været synligt.

Først nu, hvor den internationale efterspørgsel falder, mærker virksomhederne for alvor konsekvenserne. Men så er skaden allerede sket. Det burde regeringen have indset. Regeringen har derfor svigtet erhvervslivet.

For at styrke eksporten bør virksomhedernes omkostninger reduceres. Den planlagte nedsættelse af selskabs- og virksomhedsskatten er ikke nok; virksomhedernes øvrige omkostninger skal også reduceres. Det Konservative Folkeparti vil styrke konkurrenceevnen og derigennem forbedre betalingsbalancen.

Det Konservative Folkeparti anbefaler regeringen at ruste Danmark til at modstå den internationale krise nu og krisen fremover. Det burde være sket for længe siden. Det Konservative Folkeparti lægger gerne stemmer til forbedringer, som vi har foreslået under finanslovsforhandlingerne, for at styrke erhvervslivet.

Til slut vil jeg sige, at Det Konservative Folkeparti heller ikke kan støtte det forslag til vedtagelse, som Enhedslisten og SF har fremsat.

(Kort bemærkning).

Jacob Buksti (S):

Jamen vi har snart vænnet os til det billede, der bliver tegnet af pinsepakken som værende stort set skyld i al landsens ulykker, herunder den internationale finansielle krise. Om det er rigtigt eller ej, skal jeg ikke træde mere i.

Men jeg vil da gerne spørge den konservative ordfører, om den konservative ordfører mener, at det var forkert, at man i pinsepakken ikke tog fat på lejerne.

Og så vil jeg gerne spørge Det Konservative Folkeparti: Hvordan mener Det Konservative Folkeparti så, man skal tage fat på lejerne? Betyder det, at Det Konservative Folkeparti støtter det boligstøtteforslag, der ligger, eller hvordan? Jeg har hørt, at der er lidt nuancer dér, men det vil jeg gerne spørge om.

Det andet er spørgsmålet om erhvervslivets konkurrenceevne. Det er jo sådan, at der indgår mange ting i spørgsmålet om erhvervslivets konkurrenceevne. De nyeste beregninger fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser, at en

af de væsentlige faktorer til forringelse af erhvervslivets konkurrenceevne er stigningen i erhvervslivets avancer. Der er sket så store stigninger gennem det seneste år, at de i sig selv har forringet konkurrenceevnen i en sådan størrelsesorden, at hvis man ikke havde taget de avancestigninger, ville betalingsbalancen have været 5-6 mia. kr. bedre.

(Kort bemærkning).

Gitte Seeberg (KF):

Ja, hr. Jacob Bukstis retorik kender vi. Jeg har ikke sagt her fra Folketingets talerstol, at pinsepakken var årsagen til den internationale krise. Det, jeg har sagt, er, at regeringen burde ruste sig til udefra kommende ting og ikke blot pålægge erhvervslivet nye skatter og afgifter.

For så vidt angår forslaget om boligpakken og lejerne, må vi jo vende tilbage til det under de verserende finanslovforhandlinger.

Men det, som Det Konservative Folkeparti anker over, er, at man har udvalgt sig bestemte grupper, som man har gået efter. Vi anker også over den del, som omfattede ATP'en, hvor man ikke længere gjorde det til en privat opsparing.

Og så finder jeg ingen anledning til at kommentere arbejderbevægelsens seneste tal, jeg kender dem ikke, men jeg vil sige, at jeg har en naturlig skepsis over for de tal, som jeg altid mener et eller andet sted er præget af, hvor de kommer fra.

Jes Lunde (SF):

For SF at se er det klart, at den uro, vi har internationalt, er en, der kræver et politisk svar.

Det må være uacceptabelt for alle demokratisk valgte regeringer verden over, at det er tilfældige spekulanter, der i den grad styrer verdensøkonomien, som i den grad både skriver drejebogen og beslutter, hvordan tingene skal ende for de enkelte lande.

Det giver et kolossalt demokratisk underskud, når det er spekulative fonde, der afgør kursen på et lands valuta, og som er i stand til at vælge selv store lande over ende. Derfor er vi nødt til at finde et demokratisk svar. Det er simpelt hen piskende nødvendigt.

Den tingenes tilstand, som vi har i øjeblikket, er fuldstændig uholdbar og burde også være det for den danske regering.

Jeg kan så forstå, at det, økonomiministeren lægger op til, er nogle forbedringer i IMF's værktøjer. Det kan vi da godt diskutere, men

for mig lyder det nu som noget, der langt fra er tilstrækkeligt til at håndtere de her problemer.

Vi er nødt til at overveje mulighederne for at lægge en skat på spekulative kapitalbevægelser i stil med det forslag, der er lavet af nobelpristageren James Tobin, som jo går ud på at lægge en afgift på de dér spekulative bevægelser, som gør, at de meget gearede investeringer, dér, hvor man sætter kolossale beløb på højkant på korttidsforventninger, ikke længere kan betale sig.

Vi er ikke ude på at genere almindelig handel, og de valutatransaktioner, der skal afdække almindelig handel, synes vi det er yderst fornuftigt at man har mulighed for stadig at foretage, og dér ville en meget beskedent afgift jo heller ikke betyde noget som helst. Dér, hvor den vil have en betydning, er, hvor man sætter kolossale milliardbeløb ind med sekunders varsel for at afdække spekulationsforventninger på en meget kort tidshorizont.

Vi er helt opmærksomme på, at det er meget besværligt at gennemføre sådan nogle ting her, men et sted skal man jo starte. Derfor mener vi, at det ville være rigtigt af regeringen at tage initiativ til – gerne i EU-sammenhæng – at få undersøgt mulighederne for at regulere det her område.

Vi mener også, at der er mulighed for at se på indgreb over for de såkaldte hedgefonde, hvor man laver nogle spekulative arrangementer, hvor man gearer kapitalen i et sådant omfang, at man for forholdsvis få midler er i stand til at stable enorme summer på benene.

Vi har jo set, at der internationalt åbenbart er en enighed om, at når det så går galt for de dér fonde, så er man alligevel nødt til at holde hånden under dem. Det var jo det, der skete, da Federal Reserve Bank i USA var nødt til at gå ind og holde hånden under nogle af disse fonde, for hvis man lod dem krakke, ville det skabe en dominoeffekt i det finansielle system og dermed ramme uskyldige virksomheder, skabe arbejdsløshed osv. osv.

Når det nu er sådan, at man ikke kan lade falde, hvad ikke kan stå, er man også omvendt nødt til at forlange regulering af det, så vi kan få begrænset nogle af de dér spekulative tendenser.

Endelig tror vi også på, at det er nødvendigt at give landene mulighed for at lave et værn over for spekulative kapitalbevægelser, sådan som Chile blandt andet har gjort, og der synes vi sådan set, at det ville være en fordel, hvis

man internationalt aftalte sig frem til en fælles kodeks for, hvordan man kunne håndtere sådan noget dér, så det ikke er noget, landene skal eksperimentere enkeltvis med, sådan at de muligvis kommer på kanten af, hvad der i øvrigt måtte være af internationale aftaler.

Jeg synes bestemt, der er brug for et rege- ringsinitiativ på det her område, og derfor vil vi opfordre til, at man støtter det forslag til vedtagelse, der er fremsat. Kan man ikke det, så skal jeg love, at vi nok skal vende tilbage med nye forslag på det område her. SF har jo indleveret et beslutningsforslag, som hr. Buksti allerede har gjort reklame for. Tak for det. Det er be- stemt stadig væk aktuelt.

Kan vi ikke komme frem til en vedtagelse i dag, må vi komme det på et senere tidspunkt. Det burde være en fælles erkendelse fra alle partier herinde, at det ikke kan nytte noget, at vi sætter demokratierne ud af kraft ved at lade de spekulative kræfter på verdensmarkedet fuldstændig alene bestemme dagsordenen.

Erkendelsen er jo nået frem i Arbejderpartiet i Norge, i det svenske Socialdemokrati, hos le- dende folk rundt omkring i mange partier i Europa, ja, selv nogle af de kapitalister, som spekulerer allermest aktivt, en mand som Soros, selv han har erkendt, at det her kan ikke blive ved med at gå. Det her er galimatias. Så burde det vel ikke være for meget at forlange, at øko- nomiministeren også kunne se, at der var et lille problem.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil allerførst sige, at vi fra Dansk Folkepartis side synes, det er helt fint, at Folketinget tager en debat af den her karakter. Vi mener, det er vigtigt, at vi debatterer også den finansielle kri- se og dens indvirkning på Danmark, øger vi- densniveauet om, hvad baggrundene er, og selvfølgelig diskuterer, hvad der skal gøres, hvis der overhovedet er noget, der kan gøres.

Vi mener, det er vigtigt, uanset om det er, fordi man har det udgangspunkt, at der er nog- le medarbejdere hos Dandy, der bliver fyret, fordi afsætningen ikke er tilstrækkelig længere, eller det er, fordi man har det udgangspunkt, at huslåne bliver dyrere på grund af renteni- veaue.

Og det er klart, at vi også bliver bekymrede, når en krise udefra berører os med de følger, som de får, uanset om det er på grund af, at eksporten er truet, eller fordi vores valuta og vores renteniveau er blevet berørt.

Historien, som danner baggrund for de her ting, har flere allerede været inde på: Krisen i Sydøstasien, som har bredt sig, og som har fået valutahandlere til at søge i sikker havn, som det har været nævnt flere gange.

Det har også været nævnt af flere ordførere, at når Europa ikke har været særlig ramt, skyl- des det – skal jeg sige til hr. Buksti – jo ikke, at der har været socialdemokratiske regeringer rundt om i Europa, men fordi der er en særlig grad af samhandel i Europa. Jeg havde nær sagt som en lille sidebemærkning til hr. Bukstis be- mærkning om de her socialdemokratiske rege- ringer i EU-landene, at hvis den måde, de vil samarbejde på fremover, er set i lyset af det samarbejde, der er mellem den danske statsmi- nister og hans kollega i Sverige, ja, så kan man jo bare se, hvordan det vil blive i fremtiden. Nej, det skyldes den store samhandel, som er i Europa, at Europa ikke har været særlig hårdt ramt.

Dansk Folkeparti har været medinitiativtager til, at Folketinget på et senere tidspunkt i år skal have en høring om den finansielle krise, og det er klart, at dér skal debatten fortsætte, og det kan godt være på mange måder, at det er et mere velegnet forum at tage en større debat i.

Fra Dansk Folkepartis side skal jeg sige, at vi er tilhængere af, at vi selvfølgelig gennem Va- lutafonden og Verdensbanken prøver at koor- dinere og diskutere, hvad der kan gøres for at begrænse skadevirkningerne på den frihandel og den frie kapitalbevægelsespolitik, som er en nødvendig i den verden, vi befinder os i.

Jeg vil godt sige, at vi finder, at i det samlede billede er der langt større fordele ved at have frie kapitalbevægelser og frihandel, end der er ulemper. Og det, vi diskuterer, er så, hvordan man kan håndtere de i det store billede for- holdsvis få ulemper, der er ved de frie kapital- bevægelser.

Vi tror, det er naivt, hvis man forestiller sig, at man på verdensplan kan regulere valutaspe- kulation og dermed fuldstændig få fjernet de ulemper, der er ved de frie kapitalbevægelser. Vi må derimod indstille os på, at det er som land, vi skal prøve at gardere os bedst muligt, og det gør vi ved, at der føres en sund økono- misk politik og en sikker, fast valutapolitik som ingredienserne.

En sund økonomisk politik og en god finans- politik er også det, der skal sikre dansk er- hvervslivs konkurrenceevne, og her står vi med det problem i dag, at Danmark taber konkur-

renceevne. Lønomsåstningerne er stærkt stigende, og flere byrder flyttes fra det offentlige over på dansk erhvervsliv.

Det er selvfølgelig punkter, som regeringen bliver nødt til at forholde sig til. Vi siger ikke, at pinsepakken er skyld i den internationale krise. Det vil i sandhed selvfølgelig være at ophæve tyngdeloven. Og det vil selvfølgelig også stille os i det problem, at pinsepakken så skulle have en endog særdeles tilbagevirkende kraft.

Men pinsepakken gør det bestemt ikke nemmere for dansk erhvervsliv, gør det ikke nemmere at sikre dansk erhvervslivs konkurrenceevne, tværtimod. Derfor bør regeringen efter Dansk Folkepartis opfattelse revurdere pinsepakken for de ting, der først træder i kraft her fra det nye år, i lyset af den økonomiske udvikling, der har været.

Afslutningsvis skal jeg sige med hensyn til det forslag til vedtagelse, som Enhedslisten og SF har fremsat, at Dansk Folkeparti ikke kan støtte forslaget, og det burde jo være af indlysende grunde efter det, jeg har sagt i min ordførelse her.

Peter Duetoft (CD):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til økonomiministeren for den redegørelse, der er kommet her i dag.

Jeg hører selvfølgelig til dem, der er tilhængere af forespørgselsdebatter, men jeg ville nu nok synes, det var rarere, hvis denne forespørgselsdebat havde ligget efter høringen. Men det kan jo være, vi kan gentage den på det tidspunkt.

Jeg tror faktisk, at høringen havde været mere velegnet som grundlag for diskussionen, og så kunne man så se, om man kunne blive enige om at følge høringen op med en forespørgselsdebat. Nu har jeg altså fisket for, at der skal være en til, og det skal hr. Frank Aaen jo nok leve op til.

Derfor bliver det selvfølgelig lidt sporadisk, hvad jeg kan sige i dag, men det er stadig CD's opfattelse, at f.eks. frihandelen er vigtig for verdensøkonomien. Der har været advarsler om, at protektionisme og indelukthed på internationalt plan kunne blive svaret på den økonomisk-finansielle krise, og det vil vi gerne advare meget imod. Vi tror stadig på, at den frie handel, de åbne samfund og den åbne økonomi er de eneste midler, der vil skabe en fremgang i verdensøkonomien.

Verdensøkonomien skal løbes i gang, og det skal den ikke mindst ved lave renter. Jeg kan ikke lade være med i dag bare i al stilfærdighed at nævne, at her er Europa jo på god vej med ØMU'en – med eller uden Danmark – for igen: Det, at man har en centralbank, så flere lande kommer ind under samme styringsmekanisme, gør jo, at spillet mellem landene bliver mindre, og dermed bliver indsatsen mere effektiv.

Vi er nødt til at sige, at denne krise ikke kan løses af de enkelte lande alene. Vi så i 1930'erne, og vi har set det senere, at der er nogle, der spekulerer i, at man vil selv. Derfor tror vi, at det demokratiske svar på de spørgsmål, som hr. Jes Lunde og andre rejser – hvor man taler om regler og om skatter, og hvad ved jeg – i højere grad er, at de demokratiske regeringer finder sammen i et tættere samarbejde, så de står i en fælles front over for spekulanterne og over for de lande, som ikke vil være med til at sikre stabiliteten. Vi tror, det er den vej, man skal gå.

Så kan man jo diskutere mekanismen, men vi er altså bange for, at det bliver for indelukket. Vi er ikke tilhængere af skat på finanstransaktioner, og så kan hr. Frank Aaen jo mene, at det ikke er et relevant argument. Men vi tror ikke på, at det kan udføres i praksis, for vi tror ikke, at alle kommer med. Det kan godt være, det er fint nok på skrivebordet og i teorien, men det kræver, at alle er med, og det tror vi simpelt hen ikke man kan få gennemført. Der er altså langt fra teori til praksis.

Vi vil også godt advare mod de tanker, der har været, om at man skulle lukke sig inde og f.eks. forhindre investorer i at føre penge ud af forskellige lande. Der har været tale om det i Brasilien, men vi har jo erfaringerne fra Østeuropa lige efter Murens fald, hvor der også var lande, der legede på den måde. Hvad er resultatet af det? Resultatet er selvfølgelig, at investorer lader være med at investere i de lande, for hvis de ikke kan være sikre på, at de får et eller andet ud af deres investering, men skal blive inden for landets grænser, og så er der et problem. Det er igen en bagside af de lukkede økonomier, og vi vil godt sige til økonomiministeren, at efter vores opfattelse er noget af det vigtigste lige nu at cementere og styrke samarbejde med Øst- og Centraleuropa.

Der var nogle, der regnede med, at de nu var blevet ramt af den asiatiske krise. Det ser jo ikke ud til, at det går sådan, men nu forudser man, at de i løbet af det kommende år vil blive ramt. Vi vil bare understrege, at alt, hvad man

kan gøre med hensyn til lån og investeringer i Øst- og Centraleuropa for at forebygge de skadelige virkninger af krisen, støtter vi. Det hænger igen sammen med den samlede økonomiske linje i Europa, den sociale balance i Europa og alle problemerne med fanatikere, og hvad ved jeg. Jeg vil godt opfordre regeringen til at bruge mange kræfter på at lave bolværker i forbindelse med Øst- og Centraleuropa, så de lande, der har svagere økonomier end vi, alligevel kan stå tingene igennem.

Og hvad så herhjemme? Ja, vi er da også bekymrede over betalingsbalancen osv., men der er jo to muligheder for at gribe ind. Den ene er at bremse væksten og bremse forbruget, og den anden er at give erhvervslivet bedre muligheder og bedre konkurrenceevne. Vi er tilhængere af den sidste mulighed og modstandere af den første. Vi har for ofte set, at en opbremsning af økonomien har skadelige virkninger, og vi vil da godt opfordre regeringen til at huske sine gamle løfter om, at arbejdsmarkedsbidraget for erhvervslivet var noget, der kunne være med til at styre tingene i dårlige konjunkturtider og på tidspunkter, hvor konkurrenceevnen var dårlig. Vi synes nok, man skulle overveje, om den mekanisme ikke kan bruges lige nu.

Men alt i alt synes vi nu nok – og så kan det være huhej, hvor går det godt – at det ikke er det, der skal være synspunktet. Synspunktet skal være, at man er nødt til at have is i maven. Man skal lade være med at lade sig løbe over ende af panikløsninger og tro, at nu bryder det hele sammen, for vi tror altså stadig, at hvis man skaber balancen og støtter de steder, hvor bolværket er svagt, kommer verdensøkonomien igennem denne krise, så vi kan fortsætte væksten.

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Jeg vil godt kvittere for, at CD åbenbart har en så åben tilgang, at de godt vil afvente høringen og se, om de bliver lidt klogere og får et mere åbent sind over for forskellige forslag til at gøre noget ved det her.

SF har indleveret et beslutningsforslag, B 50, om en analyse af mulighederne for beskatning af spekulative kapitalbevægelser, og det er sat til første behandling om ca. 14 dage. Men det tidspunkt vil vi meget gerne flytte, så førstebehandling af forslaget kommer efter høringen. Det synes jeg kan være en udmærket idé.

Så vil jeg gerne sige, at jeg forstår godt hr. Duetofts bekymring for, om det kan lade sig gøre at lave sådanne beskatninger af kapitalbevægelser, for det skal jo gøres globalt for at virke. Omvendt synes jeg nok, at erfaringerne med WTO viser, at hvis der er tilstrækkelig styrke bag – i EU-sammenhæng, i OECD-sammenhæng – for at lave et internationalt regi om samhandel og valutabevægelser og sådan noget, kan det lade sig gøre at implementere det på verdensplan. Men det er besværligt, det indrømmer jeg gerne, og derfor håber jeg også, at hr. Duetoft til den tid er åben over for et forslag, der går ud på lige præcis at undersøge mulighederne – ikke at beslutte det, fordi det kræver undersøgelser, men netop at undersøge det. Men lad os vende tilbage til det efter høringen med den åbne melding, der er givet fra CD.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Åbenhed er godt, men så åben var jeg nu heller ikke, skulle jeg hilse og sige.

Der skal mange gode argumenter til ved en høring for at ændre vores synspunkt om beskatningen, og jeg synes, WTO er et godt eksempel. Nu har hr. Jes Lunde selvfølgelig ret i, at det virker, men det var immervæk en svær fødsel, det tog immervæk lang tid, og der var immervæk mange nationale modsætninger.

Jeg siger ikke, at man ikke skal forsøge at lave et internationalt system. Jeg siger, at det er en langsigtet plan, og at det er så indviklet at lave et sådant system, at vi ikke tror, det er en farbar vej. Men hvis jeg nu hører pænt efter de argumenter, hr. Jes Lunde kommer med på høringen, håber jeg, hr. Jes Lunde vil overveje, om de demokratiske lande ikke kan bruge andre midler som bolværk mod de spekulanter, for vi er jo enige om, at det er helt uacceptabelt, at tingene foregår på den måde, de gør. Der var vel nogle, der mente, at bl.a. ØMU'en og kapitalordningerne i Europa ville være et bolværk mod spekulanter, så det kan være, at SF også skulle tænke lidt i den retning.

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Vi er faktisk åbne i SF over for at kigge på enhver mulighed. Vor forhåndsindstilling er bare, at et sådant samarbejde, som man har i ØMU'en, ikke er tilstrækkeligt, heller ikke i denne situation.

De kapitalstørrelser, som er på spil globalt, er altså ganske, ganske voldsomme, og selv det, at man har et ØMU-samarbejde, er ikke nogen garanti for, at der ikke kan komme en destabilisering af verdensøkonomien på grund af spekulative kapitalbevægelser. Det er desværre ikke nok, vi skal have flere og bedre svar på det, og jeg håber, at CD trods alt holder fast ved det åbne sind.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jamen hr. Jes Lunde må vel medgive mig, at der skal immervæk en stor pengetank til at vælte et samlet EU's indsats, hvis man vil spekulere mod nogle af valutaerne. Problemet er, at der sidder mennesker i New York, eller hvor de nu sidder, med så mange penge i ryggen, at de kan løbe de enkelte lande over ende, men et samlet EU-samarbejde har alligevel en pengetank af en sådan størrelse, at det ikke er den første den bedste spekulant, der kan lave det lille nummer. Er hr. Jes Lunde ikke enig med mig i det?

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Det er fuldstændig rigtigt, men sagen er jo den, at hvis spekulanterne løber en række valutaer over ende i Asien, i Rusland og alle mulige andre steder, får det gevaldige økonomiske virkninger for os, uanset om vi er i stand til at opretholde vore valutakurser. Derfor er vores interesse ikke kun at beskytte valutaer, der måtte være med i et samarbejde, hvor vi er med, vores interesse er også på globalt plan at gardere os imod sådanne spekulative kapitalbevægelser, og det kræver altså andre instrumenter.

Jørgen Estrup (RV):

I Det Radikale Venstre er vi altid godt tilfredse, når Folketinget tager initiativ til at tage vigtige emner op, og det må man sige den finansielle krise er.

Derfor var vi også stærke tilhængere af den beslutning, som blev truffet – for øvrigt på foranledning af SF – om, at vi nu skulle have en høring om den finansielle krise. Fire udvalg er som bekendt i gang med at forberede denne høring, og jeg er helt sikker på, at som en del af høringen vil indgå – og nu citerer jeg fra forslaget til vedtagelse – en undersøgelse af muligheden for og ønskeligheden af indførelse af en tobinskat på valutahandelstransaktioner, gennemførelse af anmeldelsespligt for større finan-

sielle transaktioner og krav om registrering af større gældsposter og tilgodehavender over for udlandet. Jeg kunne givetvis tilføje en hel række andre emner.

Jeg er helt sikker på, at det skal vi diskutere engang i februar, når vi kommer så langt, og jeg har da ikke noget imod, at vi bruger Folketingssalen til at forberede arbejdet, for det kan da være meget fornuftigt. Jeg ved ikke, om det er i overensstemmelse med forretningsordenen, at vi laver underudvalgsmøder i Folketingssalen, men i næste uge vil vi givetvis få det første underudvalgsmøde uden for Folketingssalen, så det er helt i orden. Jeg kan forstå, at hr. Frank Aaen har brug for det.

Jeg ser frem til, vi får den høring. Jeg tror, der er god grund til at sætte fokus på dette problem, også fordi det selvfølgelig har indflydelse på danske beslutninger – om ikke andet i internationale organer, men måske mindre i forhold til dansk økonomi. Det var i hvert fald det, der var indholdet af økonomiministerens redegørelse, og det er måske ikke så overraskende, at jeg er godt tilfreds med den redegørelse; men jeg synes nu også, det var betryggende at vide, at i øjeblikket er indflydelsen på udsigterne for dansk økonomi begrænset.

Jeg vil til gengæld godt tilføje et par kommentarer om det, man kunne kalde analysen af den finansielle krise. Der er vel ikke nogen tvivl om, at det, vi har været vidne til, er det, man kunne kalde ballonøkonomifænomenet – altså det spekulativt oppustede boom, hvor der ikke er reelle værdier bag. Spekulanter er jo en særlig type flokdyr; som lemminger går de hele vejen og ofte også ud over afgrunden, og uanset hvad man i øvrigt kan sige om spekulation som en stabiliserende virkning under visse omstændigheder, kan spekulation altså også være destabiliserende. Det har vi set tidligere, og hvis nogen skulle være i tvivl, kan jeg anbefale en bog af den amerikanske økonom John Kenneth Galbraith om »The Great Crash« i 1929, hvor det i høj grad bliver understreget, hvordan markedsmekanismen i fuldt flor og for fri udblæsning uden nogen som helst restriktioner kan føre til den type mekanismer og destabiliserende økonomiske forløb. Derudover har sådan noget jo en meget ubehagelig radikaliserende effekt på det politiske system, og derfor kan man heller ikke undgå at se på sammenhængen mellem økonomi og politik. Det synes jeg er en væsentlig pointe.

Derudover må man sige, at sådan som vores økonomiske verdenshandel er indrettet – og der er god grund til, at den er indrettet sådan, for det betyder større velstand, hvis den administreres fornuftigt – har vi også gjort os selv mere sårbare. Der er en direkte forbindelse mellem økonomierne af fornuftige grunde, men det er også noget, man bør overveje nærmere. Vi skal vel bl.a. snakke om medicinen på den omtalte høring, men set med radikale øjne er det oplagt, at der er brug for at tilføje liberaliseringstendenserne et menneskeligt ansigt, så man sikrer det sociale sikkerhedsnet, også som en stabilisering af de økonomiske systemer. Man kunne vel sige, uden at det skal tages alt for selvrosende, at socialliberalisme ikke er det værste, man har, men måske en meget fornuftig tendens, hvis man vil sikre sig, at det politiske system overlever.

Derudover vil jeg så sige, at internationalt er den første lære, man kan drage, at det er nødvendigt at samarbejde, og det er en af forudsætningerne for at komme videre.

Jeg ser frem til den høring, vi skal have om emnet, men jeg vil da godt afslutningsvis blot understrege, at det er kolossalt nødvendigt at erkende, at markedsmekanismen ikke er en naturlig. Markedsmekanismen er altså menneskeskabt og trænger derfor i ganske betydeligt omfang også til en hjælpende hånd ind imellem.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Nu er der et par stykker, der har henvist til en vedtagen høring, som jeg i hvert fald først her for ganske nylig overhovedet kendte eksistensen af. Derfor vil jeg bare komme med den bemærkning, at den her forespørgsel annoncerede vi på baggrund af statsministerens åbningsredegørelse, fordi der i den stort set ikke var et ord om den internationale finansielle krise, og derfor syntes vi, der var brug for hurtigt at få debatten i Folketinget.

Jeg noterer mig med tilfredshed, at Det Radikale Venstre er indstillet på at diskutere f.eks. de forslag, vi har lagt frem i dag, efter høringen til februar. Det vil vi så se frem til.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg skal ikke føje mange kommentarer til, men blot til hr. Frank Aaens orientering sige, at da vi diskuterede det første gang i Udenrigsudvalget,

var hr. Søren Søndergaard fra Enhedslisten faktisk til stede, så det kunne jo være, at kommunikationen måske skulle være lidt mere direkte. Men godt ord igen.

Kim Behnke (FP):

Jeg har ikke tjekket det på dato, men jeg er sikker på, at ministeren vil kunne bekræfte, at for ca. et par år siden havde vi en debat her i Folketinget. På daværende tidspunkt havde den gode hr. Tobin første gang formuleret sit ønske om, at der blev lagt en særlig skat på international valutaspekulation.

På det tidspunkt gik ministeren fra salen med lidt røde kinder, for den mest rosende tale, ministeren fik på det tidspunkt, var fra undertegnede. For ministeren fastslog nemlig meget rigtigt, at når det gælder international valutahandel, er det at bilde sig selv noget ind, at man ved hjælp af en tobinskat eller andre reguleringer i et enkelt land har mulighed for at påvirke det.

Så skal vi have en debat i dag rejst af Enhedslisten og med en dagsorden fra Enhedslisten og SF, og det er jo selvfølgelig et interessant tema. Specielt er det interessant nu, hvor problemerne specielt i Fjernøsten er begyndt at klinge af. For nu er det nemmere at se: Hvad var egentlig årsagen til, at problemerne opstod? Økonomiministeren har jo fuldstændig ret i analysen specielt af sammenhængen i de lande mellem staten og den offentlige sektor og erhvervslivet, hvor der er meget tætte bånd, hvor der er udpræget korruption, og ikke mindst hvor man har haft nogle oppustede økonomier. Det er vel hovedårsagen til, at det gik så galt.

Vi har selv været udsat for noget lignende i Danmark, nemlig hvor vores kreditforeninger overbelånte, skibskreditoverbelånte osv., og da reagerede vi jo så altså også ved at gå ind og få det bragt til ophør.

Spørgsmålet er så, om det på lang sigt er fornuftigt, om det er sundt, at vi har haft den her økonomiske krise, eller havde det været bedre, hvis vi havde undgået det.

Vores opfattelse er, at det er godt, at markedet, at spekulanterne har reageret, som de har gjort. For hvis de oppustede økonomier i Fjernøsten, de såkaldte tigerøkonomier, var fortsat, så kunne det være gået meget værre. Så vi er faktisk tilfredse med, at det skete på nuværende tidspunkt, når man ser tingene i et stort historisk perspektiv.

Det, der jo er sket, er, at markedet har vurderet, og markedet har dømt, og den vurdering og den dom, der finder sted på alverdens børser fra time til time, er noget, vi synes er en fordel for verdensøkonomien, for det gør nemlig, at ingen lande, ingen politiske regimer kan fikle med tingene. Ingen kan forsøge at tjene deres eget land på bekostning af andre. Det vil blive afsløret, forstået på den måde, at valutakurser vil falde, aktiekurser vil blive justeret.

Og rent faktisk har det jo også haft sine fordele. Ministeren nævnte nogle af dem: at oliepriserne er faldet, at dollaren ligger på et mere korrekt niveau nu, end den gjorde tidligere, og så har vi haft lavere renter. Det er noget, der er fordele. Jeg ved godt, at der er visse virksomheder, som er utilfredse med, at oliepriserne er lave, men samfundsøkonomisk er det jo en fordel. Priserne er faldet på en lang række produkter. Det er også en samfundsøkonomisk fordel. Så er der enkelte brancher som skibsfarten, som ikke har det så godt, men sådan er det nu engang på det frie marked.

Det, der jo er interessant at høre i dag, er, at jo længere man kommer ud på venstrefløj, jo mere bekymret er man. Det kan jeg godt forstå. For på venstrefløj vil man gerne have fordelene fra det frie marked, men man vil ikke tage konsekvenserne. Og konsekvenserne af det frie marked er, at nogle kan gå konkurs, at der kan forekomme tab.

Men dér er det jo, som hr. Duetoft så ganske rigtigt fastslog, at der er for få, der har is i maven. Folk styrter ud og sælger deres aktier, lige så snart de falder et par point, hvorimod de, der har is i maven og holder på aktierne og i stedet for køber, når kurserne falder, er dem, der kommer ud af det oven i købet i en stærkere situation.

Så er det blevet hævdet i dag, at masser af økonomer nu pludselig er bekymrede. Det er de keynesianske økonomer, som de sidste år har haft ganske store problemer med at forklare, hvordan et land som USA har kunnet skabe 16 mio. nye arbejdspladser, og hvordan vi for den sags skyld også i Danmark har kunnet have en stigende beskæftigelse, samtidig med at økonomien har været holdt i orden.

De keynesianske økonomer har det skidt i dag, og de benytter så anledningen til at prøve at fremføre deres forkerte synspunkter én gang til.

Vi er bekymrede, men det er såmænd mere, når vi ser på, hvad der foregår i Europa. For

med Tysklands nye finansminister Lafontaine og ikke mindst hans kone i spidsen, ja, så forsøger man at lave en politisk regulering af Bundesbank i Tyskland.

Og meget kan man sige om den finansielle krise i Fjernøsten og markedernes reaktion på den, men det ville gå endnu værre, hvis vi overlod det til politikere at styre. For politikere har endnu færre forudsætninger for at styre det marked.

Derfor må vi sige, at vi glæder os til høringsen. Vi vil komme med vores synspunkter. Men vi kan ikke støtte det forslag til vedtagelse, som er fremsat i dag.

Økonomiministeren (Marianne Jelved):

Jeg skal takke for den interessante debat, der har været, og også sige, at jeg ser frem til den høring, der bliver lavet til foråret. Jeg synes, det er vigtigt af mange grunde, men det er selvfølgelig først og fremmest af demokratiske grunde vigtigt at få belyst alle de spørgsmål, som rejser sig også i kølvandet – om man så må sige – af den finansielle uro og krise, vi har drøftet her i dag. Om der så kommer nye konkrete tanker og ideer frem, som kan bruges, er jo ikke til at vide på forhånd, men jeg vil da anbefale alle at møde op med et åbent sind – og jeg sagde *alle* at møde op med et åbent sind.

Til hr. Frank Aaen vil jeg gerne sige, at det selvfølgelig er et godt spørgsmål at stille i en åben, demokratisk verden: Hvordan begrænser man friheden?

I virkeligheden tror jeg, at noget af det, der ikke er til at komme udenom i den diskussion, er, at der ikke findes nogen genveje eller smutveje eller nemme omveje til at komme til det, der egentlig er grundlaget for en mere stabil udvikling, nemlig grundlæggende sunde og ordentlige økonomier. Vi kommer ikke udenom, at det er det, det handler om.

Danmark har jo i mange år haft en aktieomsætningsafgift. Det er jo ikke, fordi den i sig selv, tror jeg, har begrænset handelen i Danmark. Når vi nu afskaffer den, så er det jo, fordi vi gerne vil have, at den københavnske fondsbørs skal være lige så attraktivt et sted at handle som den stockholmske for nu at tage et naboland. Og derfor er vi jo i en situation også her, som kan gøre det vanskeligt at indrette os nationalt uden at skele til, hvad der sker i vores omverden. Det har jeg nu heller ikke hørt hr. Frank Aaen anbefale at man skulle gøre. Ret skal være ret.

Omkring hedgefondene, som jo i virkeligheden har haft den største vægt både i hr. Frank Aens og hr. Jes Lundes indlæg, så synes jeg, det er på sin plads at nævne her – og det kan jo tages op under høringen – at så vidt jeg kan se, er det jo ikke hedgefonde, der har udløst krisen i Sydøstasien.

Jeg har ikke på noget tidspunkt afvist at forholde mig til eller diskutere, hvordan man kan begrænse den type spekulation, som hedgefondene står for, i øvrigt konstrueret af to nobelpristagere – jeg synes lige, det skal nævnes, når et af argumenterne for en tobinskat ofte fremføres med vægt ved at nævne, at det er en nobelpristager, der har konstrueret ideen. Jeg synes, at vi skal forbeholde os ret til at have begge ben på jorden og forholde os med sund sans til de forslag, der er oppe i tiden.

Jeg har givet mit bud på, hvordan man kunne begrænse hedgefondene, og det vil jeg gerne appellere til partierne i Folketinget om også at overveje, for hedgefondene er jo karakteriseret ved, at de låner penge til deres investeringer i almindelige kreditinstitutter, og det vil sige, at de kreditinstitutter, som kan være banker, selvfølgelig bør have en højere risikovægtning for den type lån. Det mener jeg er en vej, man også bør forholde sig til og inddrage i diskussionen.

Til hr. Thor Pedersen og til fru Gitte Seeberg, som kritiserer regeringen temmelig kraftigt, vil jeg sige, at de tal, der oplyses fra begge ordførerne, har ingen hold i virkeligheden. Der er ikke pålagt erhvervslivet en tocifret milliardbelastning over en årrække via pinsepakken. Finansudvalget har fået et notat over, der beskriver konsekvenserne af pinsepakken for erhvervslivet. Der er tværtimod tale om en lempelse.

Der er heller ikke tale om, at boligejere og pensionsopparere er belastet i den størrelsesorden, som hr. Thor Pedersen nævner. Der er tale om, at vi dæmper stigningen i formueforøgelsen via stigende huspriser, og at vi dæmper væksten i det private forbrug. Et af vores problemer i Danmark er, at det danske forbrug er for højt.

Til fru Gitte Seeberg vil jeg knytte en bemærkning. Fru Gitte Seeberg kritiserer regeringen for at have ført en økonomisk politik, der ikke giver regeringen et råderum for at handle, hvis tiderne skulle blive dårlige. Til næste år vil der formentlig være et overskud på de offentlige finanser i størrelsesordenen 25 mia. kr. Hvis vi skulle komme i en helt ekstrem situa-

tion, hvilket intet tyder på, det er et tænkt eksempel, så ville Danmark inden for rammerne af konvergenskravene, traktatkravene, have et råderum på 60 mia. kr., hvis vi skulle agere. Så stort et råderum har Danmark aldrig nogensinde haft brug for for at afbøde et konjunkturedslag.

Til sidst skal jeg sige til hr. Peter Duetoft, at regeringen er helt enig i den opgave, der er med at støtte udviklingen i Øst- og Central-europa og presser jo på i alle sammenhænge, også i EU-sammenhænge. Jeg vil godt lige her sige, at det er jo bemærkelsesværdigt, hvor lidt de øst- og centraleuropæiske lande er blevet berørt af krisen – også af krisen i Rusland. Det siger jo noget om, at de lande har vidst, hvad de var naboer til, og har forstået at forholde sig til det. Jeg synes også, det er interessant at prøve at se, hvad det er for et mønster, de lande har skabt.

Til allersidst vil jeg sige til hr. Jacob Buksti og til hr. Jørgen Estrup og knytte hr. Kim Behnke og hr. Thulesen Dahl til i denne sammenhæng, uden at nogen skal misforstå det og drage forhastede konklusioner: Det er jo klart, at verdenshandelen i et åbent samfund skaber større sårbarhed, og derfor er det jo også vigtigt, hvis vi kan diskutere kapitalisme med markedsmekanismer, med et menneskeligt ansigt, men måske også med et moralsk ansigt. Der er ingen tvivl om, at demokratiet også betyder en forpligtelse til regeringer og politikere til at regulere, så der er menneskelig anstændighed, uanset hvor i verden vi er.

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Kun en reaktion på ministerens udsagn om, at de tal, som bl.a. jeg har brugt om pinsepakkens virkninger, er forkerte.

Altså en af hovedhistorierne i dagbladet Børsen er, at Økonomiministeriet og Skatteministeriet strides om virkningen. Jeg vil bare konstatere, at Skatteministeriet beregner, at den koster virksomhederne 10,1 mia. kr. over de næste fire år, og jeg sagde, at den koster 10 mia.

Når det gælder boligejerne, så er beregningerne af pinsepakken, at den koster boligejerne 28 mia. kr. over de næste fire år, og så siger ministeren, at det blot er penge, man tager, fordi boligerne er steget for meget i pris. Økonomiministeriet har selv beregnet, at hvis man tager udgangspunkt i 1975 i faste priser, så er pris-

stigningen nul; at det simpelt hen er en uændret pris.

Jeg synes i virkeligheden, at ministeren skulle gøre sig den tjeneste at grave ned i virkningerne af pinsepakken over de næste fire år og så finde ud af, hvem der har ret, Skatteministeriet eller Økonomiministeriet, når det gælder virksomhedernes vilkår i forbindelse med pinsepakken.

Formanden:

Ordføreren for forespørgerne, hr. Frank Aaen.

Frank Aaen (EL):

Jeg skal trods alt takke for debatten og om ikke andet, så har vi dog haft den her debat som en forberedelse til den høring i februar, som alle på nær de mest forbenede liberalister her i Folketingssalen ser frem til, fordi de mener, at det er en vigtig debat.

Men jeg vil godt lige vende tilbage til, hvad der er kernen i den krise, vi ser, nemlig valutaspækulationen. For uanset de problemer, der er og var i de pågældende lande, så var det valutaspækulationen, der fik krisen til at få et omfang, der ligger langt ud over de reelle problemer i de pågældende lande og i verdensøkonomien.

Jeg synes, at det er nødvendigt at fastslå, fordi ingen rigtig har været inde på det, at IMF, Valutafonden, har hovedskylden for, at det er gået, som det er gået, fordi det var den, der gennemtvang de liberaliseringer af valutahandelen, som fik ballonøkonomien til at blomstre i Thailand og Sydkorea, og som fik den spekulation til at blomstre, som så siden brød sammen.

Fra hele borgerligheden har der ikke været noget som helst fremme om, hvad man ville gøre ved problemet. De mener sådan set, at det eneste, der skal ske, er et regeringsskifte. Det er ikke noget imponerende svar, men det er heller ikke overraskende. Lidt mere overraskende er det nok, at regeringen ikke gik mere ind i at diskutere mulighederne for at begrænse valutaspækulationen, men vi kommer tilbage til det ved høringen.

Der er også spurgt efter, hvad begrundelsen er for, at man skal opretholde uhæmmede muligheder for valutaspækulation, hvor det afgørende ikke er virkelighedens verden, men hvad man tror andre spekulanter vil gøre. Jeg vil bare gøre opmærksom på, at i de sidste 20 år er

valutahandelen, spekulationen, vokset fem gange hurtigere end handelen med varer. Det viser lidt om omfanget af spekulationen.

I dag handles der en ganske almindelig dag valuta på verdens børser for et beløb svarende til det danske bruttonationalprodukt gange 8. Det er ufattelige summer, der flyttes rundt med til ingen som helst fornuft.

Der har heller ikke været kritik af IMF, selv om det altså er IMF, der har fremmet liberalisering og privatisering, har fremmet den røverkapitalisme rundt omkring i verden, som det er nødvendigt at gøre op med. Ej heller bekymring over for, at man vil have endnu mere liberalisering. Jeg nævnte MAI-aftalen, som gør, at de enkelte lande ikke længere får mulighed for at begrænse spekulationen, i hvert fald kun hvis de spørger Valutafonden, og Valutafonden har så den opfattelse, at spekulationen bare skal fortsætte.

Nu har vi talt mest om valutakrise i dag. Jeg vil godt lige afslutningsvis føje et andet aspekt til, nemlig det, at der ikke bare på de finansielle markeder er en enorm magt, men der er også den magt, som de transnationale koncerner har i vores verden. To tredjedele af verdenshandelen, og nu taler jeg altså ikke om valuta, nu talte jeg om varehandel, domineres af transnationale selskaber. En tredjedel af verdenshandelen er interne handler i de transnationale selskaber. Vi har en enkelt korngigant i verden, som sidder på 60 pct. af verdenshandelen med korn. Tre selskaber står for 80 pct. af verdenshandelen med bananer. Fire selskaber står for ca. 90 pct. af verdenshandelen med kaffe.

Det er altså ikke bare på de finansielle markeder, det er også på varehandelens område, at vi har en kolossal internationalisering, som er et alvorligt og i stigende grad et alvorligt problem for verdens befolkning, som udhuler demokratiet globalt, og som lægger bånd på alle lande af frygt for reaktioner fra de finansielle markeder og af frygt for, hvad man beslutter i de transnationale selskabers hovedkontorer.

Det er i virkeligheden dér, de afgørende beslutninger i verden i dag tages; det er på de finansielle markeder, det er i de transnationale selskabers hovedkontorer. Det er et kolossalt demokratisk problem, som ikke kun burde bekymre socialister.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 7 af Frank Aaen (EL) og Jes Lunde (SF) (se foran) forkastedes, idet 12 (SF og EL) stemte for, 97 (S, V, KF, DF, CD, RV, FP og KRF) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden:

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.52

Mødet genoptaget kl. 13.00

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 80:

Forslag til økologilov.

Af fødevarerministeren (Henrik Dam Kristensen).

(Fremsat 4/11 98).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Margot Torp (S):

Vi skal have fødevarer, vi kan stole på, og vi skal have fødevarer, vi ikke skammer os over at spise. Dette forslag til en samlet økologilov opfylder disse betingelser, nemlig at vi kan have tillid til, at økologiske varer også er økologiske.

Vi glæder os over, at økologerne selv i stigende grad inddrager dyrevelfærden i deres produktion, og økologimærket er en god garanti for, at der ikke er brugt plantegifte, stråforkortere og kunstgødning ved produktionen, for blot at nævne nogle af de stoffer, vi med en økologisk produktion kan undgå at få i maden.

Denne garanti er det kun staten, der kan udstede og kontrollere. Det er en meget værdifuld ordning, som økologer i andre lande misunder os.

For 20 år siden, da økologi var noget, en lille håndfuld mennesker beskæftigede sig med, hørte jeg en historie om en gartner. Han sorte-

rede gulerødder i 2 bunker: De lige og pæne i bunken for førsteklases gulerødder og de skæve og ormædte i bunken for økologiske, og så kunne han få halvtreds øre mere pr. kilo. Om historien er sand eller ej, ved jeg ikke, men den illustrerer med al tydelighed behovet for, at vi skal kunne have tillid til økologiske grøntsager.

Mistilliden var det økologiske landbrugs og gartneris største fjende i pionerårene, en mistillid, som af det traditionelle landbrug og gartnerierhverv blev udlagt helt forkert. Man mente, at når forbrugerne ikke købte økologiske produkter, var det, fordi de ikke var interesserede i at spise økologisk.

De senere års udvikling har eftertrykkeligt manet denne opfattelse i jorden. Vi mister faktisk eksportmuligheder, fordi vi producerer for få økologiske varer i dag. Forbrugerne vil gerne have rene og sunde fødevarer, men de vil have garanti for ikke at blive taget ved næsen.

Socialdemokratiet er tilfreds med, at der i økologiloven lægges op til skrappe sanktioner over for de producenter, der snyder på vægten. De hører ikke hjemme i det gode selskab, og jeg tror, at det er en effektiv sanktion at sætte dem udenfor i en kortere eller længere periode.

Vi glæder os også over, at alle øvrige led i handelen med økologiske fødevarer med den her nye lov kan rammes af sådanne sanktioner. En distributør eller forhandler bør ikke kunne mærke sine varer økologiske, hvis de ikke er det. Og her er det rimeligt, at der gælder de samme regler som for producenterne.

Med hensyn til sammensætningen af Det Økologiske Fødevareråd vil jeg gerne understrege, at det for mig er vigtigt, at økologerne som minimum har en ligelig repræsentation i forhold til det konventionelle landbrug. Det kan godt være, at det er 1980'ernes hetz mod det økologiske landbrug, der stadig sidder mig i blodet, men der er ingen grund til at give repræsentanterne for det økologiske landbrugs konkurrenter større indflydelse på, hvordan denne konkurrence udmønter sig.

Vi lægger også vægt på, at ministeren virkelig bruger Det Økologiske Fødevareråd, så rådet bliver hørt i alle væsentlige sager, der vedrører den økologiske fødevarerproduktion, herunder også i vidt omfang anvendelsen af EU-forskrifter. Vi har med tilfredshed bemærket, at loven giver ministeren mulighed for under visse betingelser at fravige bestemmelser fra EU på økologiområdet.